

MISR TILOVAT MAKTABINING DAVRLARGA BO'LINISHI VA UALRNING VAKILLARI

Rahmatov Iqboljon Izzatullo o'g'li

*O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi "Islomshunoslik va islom
sivilizatsiyasini o'rganish ICESCO" kaferasi tayanch doktoranti*

Annotatsiya: maqolada Qur'on tilovati san'atida o'z uslubiga ega bo'lgan Misr maktabi namoyonalarining beshta davriga mansub vakillari ro'yxati tuzilgan.

Kalit so'zlar: Qur'on, tilovat, maktab, uslub, darslik

Misrda Fotimiylar sulolasi davridan to hozirgi kungacha bo'lgan yetti yuz yillik qiroat san'ati minglab rasmiy va norasmiy qorilarning paydo bo'lganiga guvoh bo'ldi. Tilovat san'atining professional tarixi bo'yicha mutaxassislar fikricha, XIX asrda Misrda qiroat sohasida Shayx Ahmad Nada Abdus-Salom (1852-1933) paydo bo'lishi bilan qiroat san'ati xalq qalbida tez sur'atlar bilan professionallik va taraqqiyot sari yo'l oldi; shuning uchun ham bu afsonaviy qorining paydo bo'lishini Misrda professional qiroat tarixida burilish nuqtasi deb hisoblash mumkin. Afsuski, Misrda qiroat san'atining olg'a siljishi XX asrning so'nggi o'n yilliklarigacha davom etdi. Zamonaviy Misr qiroat tarixi bo'yicha XX asr boshidan to hozirgi kungacha barcha Misrlik qorilarni besh guruhga bo'linadi.

1-guruh: XIX asr oxirlari Misrda professional qiroat san'atida mashhur bo'lgan Shayx Yusuf Xafaji al-Manilaviy (1850-1911 y.) Shayx Ahmad Nada Abdul Salam (1852 - 1933) Shayx Muhammad Al-Qahhoviy kabi qorilar. Bu qorilar guruhi 1934 yilda Misr radiosi ochilishidan oldin Misrda qolgan edi. Ulardan bizgacha audio namunalari yetib kelmagan.

2-guruh: 1920, 1930 va 1940-yillarda shon-shuhrat cho'qqisida bo'lgan qorilar orasida: Shayx Ali Mahmud (1878 - 1943 (milodiy), Shayx Muhammad Mahmud Rifoat (1882-1950), Shayx Muhammad Ukasha (1882-1982), Shayx Mansur Muhammad Badar (1884 - 1967), Shayx Hasan Al-Manaxli, Shayx Mansur Badar bilan zamondosh va uning Qohiradagi do'sti, Shayx Muhammad al-Saifiy (1885 - 1955) Shayx Abdul Fattoh ash-Shashoiy (1890 - 1962), Shayx

Muhammad Saudiya (1897) - 1957 (milodiy) Tanta viloyatining mashhur qorisi va shayx Mahmud Ali al-Banna ustoz. Shayx Siddiq Sayyid Minshaviy (1898 - 1984 milodiy, Muhammad Siddiq Minshaviyning otasi), Shayx Muhammad Salama (1899 - 1982). Bu guruh namoyondalarining tilovatlari tahlil qilinib ulardan yetarlicha ta'lim dasturiga kiritiladiganlari saralab olindi.

3-guruh: oltin avlod qorilari Shayx Mustafo Ismoil (1905 - 1978 milodiy), Shayx Mahmud Abdul Hakam (1915 - 1982 milodiy), Shayx Mahmud Xalil Al-Husriy (1917 - 1980 y.) Shayx Hoshim Hayba (1917 - 1985 milodiy) Shayx Muhammad Sodik al-Manshaviy (milodiy 1920-1969) Shayx Seyyid an-Naqshband (1920-1976) Shayx Nasreddin Tobar (1920 - 1986) Shayx Abdulaziz Harbiy (1920-2003) Shayx Hasan Salim Shohin (1920 - 1988) Shayx Muhammad Hasan Al-Nadiy (1921-1961) Shayx Avadin al-Mag'robiiy (milodiy 1921-1992) Shayx Muhammad Abdul Halim Salama (1921 - 1992) Shayx Abu al-Ayin Shaysha (1922 - 2011 milodiy) Shayx Komil Yusuf al-Bahtaimi (1922 - 1969). Bu guruh vakillarining namunaviy tilovatlari o'quv dasturimizning asosiy qismlaridan joy olgan. Dunyo bo'ylab eng ilg'or metodologik dasturlar aynan shu davr qorilari misolida talabalarga yetkaziladi.

4-guruh: Shayx Ali Hajjoj al-Suisi (1926-2002), Shayx Said Abdul Samad Az-Zatiy (1927-1990), Shayx Mahmud Muhammad Ramazon (1927 - 1981), Shayx Abdul Aziz Ali Al Faraj (1927-1977), Shayx Ahmad Muhammad Amer (1927 - 2016), Shayx Muhammad Abdulaziz Xass (1928 - 2003), Shayx Hamdi Mahmud Zomil (1929-1989), Shayx Shokri al-Baroi (1929-1982 milodiy), Shayx Ibrohim Shoshoiy (1930 - 1992), Shayx Fathi Qandil (1931 - 1990), Shayx Muhammad Mahmud Avad (1931 - 2003), Shayx Mahmud al-Bajramiy (1933 - 1992), Shayx Muhammad Ahmad Shabib (1934 - 2012), Shayx Mahmud Husayn Mansur (1934-2002), Shayx Muhammad Mahmud Tablaviy (1934 - 2020), Shayx Antar Said Muslim (1936 - 2002), Shayx Muhammad Badr Husayn (1937-2003), Shayx Ahmad Ahmad Al-Roziqiy (1938-2005), Shayx Rag'ib Mustafo G'lush (1938 - 2016), Shayx Shabon Abdulaziz Sayyod (1940-1994), Shayx Mahmud Abu Saud

(milodiy 1940-2006), Shayx Abdul Moneym Toxi (1940-2004), Shayx Muhammad Ahmad Imron (1944 - 1994).

5-guruh: qorilari 1980, 1990, 2000-yillarda o'z faoliyatining cho'qqisiga chiqqan shayxlar, qorilar: Shayx Seyyid Mutaali Abdul Aal (1947 - 2015), Shayx Abdul Vahhob Tantaviy (1947 - 2017), Shayx Shahat Muhammad Anvar (1950 - 2007), Shayx Muhammad Ahmad Bosiuniy (1951), Shayx Muhammad Muhammad Al-Laytiy (1952 - 2006) Shayx Ahmad Ahmad Noina (1954). Ushbu ro'yxatdagi shayxlardan ham o'quv dasturimiz uchun kerakli materiallar jalb qilindi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

Mahmu Sadaniy. Alhan As-samaa. Misr. Akbar al-yavm 1996.

Shukriy Al-Qodiy. Ibaqoroti at-tilava. Misr 2007.

Mahmud Al-Xuliy. Asvat min nur. Misr. 1992.

Ahma Al-Balk. Ashhuri min Qurro al-Qur'an fi al-asr al-hadis. Dar Al-maruf. Misr 2011.

Abu Tolib Mahmud. Al-Qur'an bisovti Misr (mo'jam al-Qurroa al-Misriin). Misr 2016

G'oli Muhammad. Xodimul Qur'an al-zahidu al-g'oniyy shyax Muhammad Refaat. Al-Hilol. Misr